Stewartia is een minder bekende heester met een fraaie bloei in de overgang van lente naar zomer. Na de bloei verschijnen decoratieve zaaddozen en ook de herfstkleur is noemenswaardig. Oudere exemplaren vallen op met hun gekleurde bast.

Tekst: Emiel van den Berg
Foto: www.visionspictures.com

Stewartia pseudocamellia

Stewartia wordt mooier met de jaren

Stewartia behoort samen met Camellia en de minder bekende Franklinia tot de Theaceae, de theefamilie, en kent circa 10 bladverliezende soorten. De plant is vernoemd naar John Stuart (1713-1792), de 3de graaf van het Schotse eiland Bute. Als botanicus had Stuart verschillende botanische tuinen in eigendom en speelde hij een belangrijke rol bij de aanleg van de wereldberoemde Kew Gardens. Tijdens de naamgeving van het plantengeslacht schreef Linnaeus de naam verkeerd en maakte hij er Stewartia van. Deze naam is altijd zo gebleven hoewel sommige mensen in het Verenigd Koninkrijk vasthouden aan de naam Stuartia. Stewartia-soorten ontwikkelen zich van heester tot kleine boom maar doen daar heel wat jaren over. Kenmerkend is het verspreid staande blad aan de grijsbruin gekleurde twijgen die soms een wat zigzaggende groei hebben. Ook de afschilferende en gekleurde bast is een markant kenmerk ofschoon die decoratieve waarde per soort verschilt. Hetzelfde geldt voor de herfstverkleuring. Stewartia is een rijkbloeiende plant - hoewel daar enkele jaren op gewacht dient te worden aangezien alleen oudere planten volop bloeien - waarvan de bloemen wat op die van de Camellia lijken. Elke bloem heeft vijf kroonbladeren die crèmewit tot groenwit zijn. In het hart van de bloem bevinden zich de meeldraden. De eerste bloemen verschijnen aan het einde van juni en de bloei gaat door tot de tweede helft van juli. Na de bloei verschijnen kleine decoratieve zaaddozen die de hele winter aan de plant blijven.

PLATAAN

S. pseudocamellia is de bekendste en meest gekweekte soort die rond 1860 in Europa werd geïntroduceerd. In het gebied waar de planten van nature voorkomen, de Japanse eilanden Honshu, Shikoku en Kyushu, kan de hoogte 10 meter bedragen. Hier ontwikkelt zich vanuit een struik van 2 tot 3 meter een meerstammige boom die 6 tot 8 meter hoogte kan halen.
S. pseudocamellia heeft een zeer opvallende afschilferende bast die gelijkenis vertoont met de bast van de plataan maar dan in kleurschakeringen van oranje, bruin en grijs. Het toegespitste blad is tot 8 cm lang en de bekervormige bloemen zijn tot 6 cm groot en zuiverwit. De meeldraden zijn geel. Opvallend is ook de herfstverkleuring van oranje tot purper.
De cultivar 'Koreana' komt uit Korea en werd lange tijd als aparte soort beschouwd. 'Koreana' heeft breder blad en vlakkere bloemen. De herfstverkleuring is zeer sterk en de bast bijzonder fraai. Ook S. sinensis valt sterk op met zijn afschilferende bast. Deze soort groeit tot circa 6 meter hoogte.
S. malacodendron, afkomstig uit de vochtige bossen van het zuidoosten van de Verenigde Staten, haalt daar hoogtes tot 10 meter. In Nederland vormt zich meestal een enkele meters hoge meerstammige struik. Deze soort, die in 1742 richting Engeland kwam, bloeit misschien wel rijkst van alle soorten en met misschien wel de mooiste bloemen maar is lastig te verkrijgen. Die groenwitte bloemen zijn tot 10 cm groot en de meeldraden in het hart van de bloem zijn purperrood. Grotere bloemen dan de soort heeft de helaas wat vorstgevoelige cultivar 'Delmarva'. De bloembladeren hebben aan de basis een kenmerkende rozerode vlek.

KLEINE TUIN

Ook S. ovata komt uit de Verenigde Staten maar is meer bescheiden in hoogte en beduidend winterharder dan de voorgaande soort. S. ovata komt amper boven de 5 meter hoogte uit. Omdat de takstand meer opgaand is, leent deze soort zich prima om op te snoeien tot kleine boom. Het tot 12 cm grote blad verkleurt in de herfst wijnrood. Deze soort werd in 1780 in Engeland geïntroduceerd. S. ovata var. grandiflora heeft tot 10 cm grote witte bloemen terwijl die bij de soort hooguit 7,5 cm groot zijn.
In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht, is Stewartia in Nederland goed winterhard. Jonge planten kunnen in strenge winters wel wat schade oplopen. Vanwege de trage groei zijn de planten goed toepasbaar in de kleinere tuin. Wat betreft de grondsoort is er een voorkeur voor voedzame en kalkrijke grond.